

Saksbehandler: Lisbet Gjønnnes
Direkte linje: 62 33 53 83

Vår dato
20.11.2014
Deres dato

Vår ref.
14/6958- 3/ K2 - F40, K3 - &13
Deres ref.

Barne- og likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

HØRINGSUTTALELSE - FORSLAG OM Å UTVIDE ADGANGEN TIL Å PÅLEGGE HJELPETILTAK MED HJEMMEL I LOV OM BARNEVERNTJENESTER

Det vises til departementets høringsnotat av 20. oktober 2014, «Forslag om å utvide adgangen til å pålegge hjelpetiltak med hjemmel i lov om barneverntjenester». Ringsaker kommune takker for høringsinvitasjonen.

Formannskapet i Ringsaker besluttet 12.11.2014 i sak 158/14 enstemmig at Ringsaker kommune avgir følgende høringsuttalelse:

Generelt/Kap. 5 Bør adgangen til å pålegge hjelpetiltak utvides: Ringsaker kommune stiller seg positive til at muligheten til å pålegge familier hjelpetiltak utvides, for å sikre barnet rett til hjelp, selv om foreldrene motsetter seg det. I en drøfting av om det er hensiktsmessig å pålegge hjelpetiltak, må hensynet til barnets rett til hjelp og hensynet til å kunne gi tidlig hjelp på laveste effektive nivå være viktige vurderingstema.

Det er åpenbart at hjelpetiltak som familien selv ønsker er mest virkningsfulle. Noen familier kan likevel få motivasjon for endring gjennom tiltak som de blir pålagt, når de erfarer at tiltaket er hjelpsomt. Selv om det i dag fremmes få saker for fylkesnemnda om pålegg, er det i enkeltsaker hensiktsmessig å informere foreldre om muligheten for å pålegge hjelpetiltak, med det resultat at de for eksempel aksepterer å forsøke å benytte barnehageplassen de tilbys.

En utvidet adgang til å pålegge hjelpetiltak vil kunne avhjelpe dagens situasjon, hvor barneverntjenesten må henlegge undersøkelser på tross av avdekkede risikofylte forhold i familien, fordi foreldrene avviser å ta imot hjelpetiltak, men tar opp igjen saken innen 6 måneder, slik departementet har anbefalt. En slik gjenopptakelse av saken kan oppleves som mer integritetskrenkende for familien, enn å bli pålagt å prøve et hjelpetiltak i en kort periode.

6.1.1 Kompenserende tiltak: Ringsaker kommune mener at muligheten til å pålegge hjelpetiltak må reserveres for de tilfellene hvor det er bekymring for foreldrenes omsorgsevne og omfatte hjelpetiltak rettet inn mot å styrke foreldreevnen.

Ringsaker kommune er skeptiske til å åpne for å pålegge kompenserende hjelpetiltak med velferdskarakter for barnet, som støttekontakt, besøkshjem, fritidsaktiviteter osv. Dette er enkle tiltak som ikke avhjelper omsorgssvikt av den karakter som bør være nødvendig

inngrepskriterium for å pålegge familier hjelp. Hvis barnevernet skal kunne pålegge foreldre å ta imot hjelp selv om situasjonen ikke er risikofylt, vil pålegg om hjelpetiltak fra barnevernet framstå som et uforholdsmessig tiltak. Det vil også være umulig å argumentere faglig i fylkesnemnda for å pålegge kompenserende hjelpetiltak, siden det ikke er forskningsmessig belegg for å hevde at enkle tiltak som støttekontakt og besøkshjem vil avhjelpe situasjonen til barn i risiko. Tiltak som kan pålegges må ha faglig troverdighet som vesentlige for å bidra til endring for barn, ellers vil det være fare for barnevernets troverdighet både i det øvrige hjelpeapparatet og i befolkningen generelt.

Ved pålegg om kompenserende hjelpetiltak vil det i praksis være barnet som pålegges tiltak, ikke foreldrene, fordi kompenserende tiltak innebærer tiltak rettet mot barnet. Et barn som blir pålagt å ta imot hjelpetiltak, bli ansvarliggjort for sin situasjon; det er barnet som må være i et tiltak som det vet at foreldrene ikke støtter. Barnet vil komme i en alvorlig lojalitetskonflikt. Ringsaker kommune mener at dette er en situasjon som må unngås. For ordens skyld bør det påpekes at dette ikke innebærer kritikk mot at det er mulig å pålegge barnehageplass, da dette er tiltak som har en annen karakter.

6.1.2 Omsorgsendrende tiltak: Ringsaker kommune støtter forslaget om å kunne pålegge foreldre å ta imot omsorgsendrende tiltak, som i praksis vil si foreldreveiledning av ulik type. Erfaringsmessig vil lange undersøkelser med forsøk på å motivere for tiltak redusere foreldres motivasjon, heller enn å fremme motivasjonen, men en direkte utprøving av tiltak etter pålegg kan gi rask opplevelse av at tiltaket faktisk har verdi. Siden repertoaret av foreldreveiledning er i utvikling, bør det ikke være noen eksakt liste over mulige tiltak. De omsorgsendrende tiltakene bør også omfatte alminnelig sosialfaglig oppfølging og veiledning utført av en barnevernsansatt, ev. oppdragstaker, inkludert miljøterapeutisk oppfølging i hjemmet.

Ringsaker kommune mener at det også må være mulig å pålegge foreldre opphold i barnevernsenter for foreldre og barn. Indikasjonen for dette må være det samme som for omsorgsovertakelse, dvs. for å hindre at barnet kan bli utsatt for alvorlig omsorgssvikt. Slike opphold vil i de mest alvorlige sakene være et alternativ til akutt plassering av sped- og småbarn, inkludert nyfødte, som åpenbart er et mye mer inngripende tiltak enn å fjerne foreldrene fra barnet ved plassering av barnet i beredskapshjem. Hensynet til både barn og foreldre tilsier at det bør finnes et alternativ mellom et mildt tiltak som foreldreveiledning i hjemmet og plassering av barnet utenfor hjemmet når det er bekymring for om foreldrene er i stand til å ta seg av et spedbarn. De aller minste barna er så sårbare, at det er nødvendig å kunne ha den tette oppfølgingen av foreldrenes evne til å beskytte barnet og ivareta primærbehov som kun er mulig innenfor en institusjon som et senter for foreldre og barn. Hensynet til det sårbare spedbarnet må her ha prioritet foran foreldrenes integritet.

6.1.3 Kontrolltiltak: Ringsaker kommune støtter departementets forslag om å kunne pålegge meldeplikt og urinprøver som kontrolltiltak, når det er nødvendig for å kunne sikre barnet tilfredsstillende omsorg i hjemmet og hindre at alvorlig omsorgssvikt oppstår. En vil imidlertid påpeke at gjennomføring av urinprøver er svært integritetskrenkende, slik at de kun bør pålegges der det er helt konkret bekymring om vedvarende rusmisbruk hos foreldre. Ringsaker kommune vil påpeke at rustesting som tar utgangspunkt i spyttprøver kan være mer egnet som et pålagt kontrolltiltak, både fordi det er mindre integritetskrenkende å avgi slik prøve og fordi det i et hjelpetiltaksperspektiv er mer akseptabelt med en test som tester ev. rusmisbruk i nåtid, dvs. ikke som ved urinprøve kan fortsette å gi positive funn lenge etter at rusmisbruket er avsluttet.

6.2 Endring av vilkårene ved pålegg om tilsyn: Ringsaker kommune er enig med departementet i at dagens inngrepskriterier for å sette inn tilsyn i hjemmet ved pålegg er for strengt, når inngrepskriteriene for tilsyn er de samme som for omsorgsovertakelse. Tilsyn må kunne benyttes for å følge opp et barns situasjon i hjemmet, for å hindre at det oppstår en situasjon hvor barnet utsettes for alvorlig omsorgssvikt. Innholdet i tilsyn som hjelpetiltak bør gis en beskrivelse som gjør at tilsyn kan gjennomføres av en barnevernvakt der det passer.

7.1 Saksbehandling ved pålegg om hjelpetiltak: Ringsaker kommune vil påpeke fylkesnemndenes lange saksbehandlingstid som et problem som det må tas hensyn til ved vurdering av saksbehandlingen av pålegg. Muligheten til å pålegge hjelpetiltak må ha som forutsetning at tiltaket kan settes raskt inn. I henhold til barnevernloven skal fylkesnemndas forhandlingsmøte avholdes snarest, hvis mulig innen fire uker etter at fylkesnemnda mottok saken. I praksis går det tre til fire måneder før fylkesnemndas møte avholdes i saker om omsorgsovertakelse av barn som lever i omsorgssvikt; det er ikke uvanlig at det går så lang tid som seks måneder. Departementets forslag om skriftlig behandling kan innebære at disse sakene får en kortere behandlingstid, men spørsmålet er hvilke saker dette går på bekostning av. Ringsaker kommune er bekymret for all utvidelse av fylkesnemndas myndighet som vil innebære at tiden barn lever hjemme med omsorgssvikt i påvente av behandling av sak om omsorgsovertakelse i fylkesnemnda blir lengre, eller at barn må bo i en uavklart situasjon i beredskapshjem, i påvente av fylkesnemndsbehandling.

Ringsaker kommune mener barnevernleder bør ha myndighet til å pålegge hjelpetiltak, ev. som foreløpig vedtak. Dette kan være for en kortere periode, for eksempel tre måneder, med mulighet for å utvide med ytterligere tre måneder. Det kan settes som betingelse at sak om å pålegge hjelpetiltak er sendt til Fylkesnemnda til behandling. Men det bør også vurderes om det vil være tilstrekkelig å gi foreldrene klagerett til Fylkesmannen, for å sikre en raskere saksbehandling og mulighet til å sette inn hjelpetiltak tidligst mulig. Beslutningsmyndigheten må kunne legges direkte til barnevernsleder, som for midlertidige akuttvedtak. Departementets drøfting av at det bør være to personer som signerer vedtaket virker unødvendig, når det ikke foreligger en slik bestemmelse ved akuttvedtak jf. bvl § 4-6, 2. ledd og det uansett vil være barnevernleder som har ansvaret. Beslutningsmyndigheten bør uttrykkelig legges til barnevernleder, dvs. den samme som har myndighet i akuttsituasjoner, slik at det ikke vil være anledning til å videredelegere beslutningsmyndigheten til å pålegge hjelpetiltak.

Ringsaker kommune støtter ikke departementets argumentasjon om at behandling i fylkesnemnd vil kunne virke dempende på konfliktnivået. Tvert imot erfarer barnevernet at de rettslige prosessene øker konflikten; argumentasjonen polariseres mellom partene fordi det nødvendigvis må tydeliggjøres hva som svikter i omsorgen, uten at inntrykket av det som sies kan repareres ved hjelp av den profesjonelle relasjonen. Imidlertid er det klart at det kan virke dempende på konfliktnivået når privat part gis anledning til å ha med advokat i møter med barnevernet. Også av hensyn til privat parts rettsikkerhet vil det være en fordel om foreldre får advokathjelp på det offentliges bekostning, selv om saken ikke blir behandling i nemnd.

Ringsaker kommune støtter ikke departementets argumentasjon om at barneverntjenestene skulle velge å pålegge hjelpetiltak framfor å forberede nødvendig omsorgsovertakelse, av bekvemmelighetshensyn, hvis barneverntjenestens leder får myndighet til å pålegge hjelpetiltak. At fylkesnemnda vil fungere som sikkerhet for at det ikke velges for enkle løsninger gjennom en ev. skriftlig nemndsbehandling oppfattes som lite realistisk.

Ringsaker kommune savner en drøfting av den situasjonen som oppstår når det ikke er enighet mellom foreldre, ev. mellom foreldre og barn med partsrettigheter, om hvorvidt de vil ta imot hjelpetiltak. Ved å legge beslutningsmyndigheten til å pålegge hjelpetiltak til barnevernleder, kan en også få håndtert de sakene der det er forskjellig syn blant familiemedlemmene på å ta imot hjelpetiltak, nærmest mulig familien det gjelder og ved liten bruk av tid.

7.2 Sanksjoner ved brudd på pålegg om hjelpetiltak: Ringsaker kommune er enig i at det ikke er hensiktsmessig å kunne gjennomføre pålegg om hjelpetiltak med politibistand, med et unntak for gjennomføring av tilsynsbesøk

Med hilsen

for
Jørn Strand
rådmann

Sverre Rudjord
kommunalsjef helse og omsorg